

O'ZBEKISTONDA ISHLAB CHIQUARISH SOHASI
RIVOJIDA INNOVATSIYON TEXNOLOGIYALARNING AHAMIYATI

Naimov Saidjon Yusup o'g'li

mustaqil tadqiqotchi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.13823552>

Annotatsiya. Maqolada O'zbekiston sanoatini rivojlantirishda innovatsion texnologiyalarning roli tahlil qilinadi, sanoatda resurslardan oqilona foydalanish vazifalari shakllantiriladi va sanoat ishlab chiqarishining raqobatbardoshligini aniqlashga imkon beradigan ko'rsatkichlar aniqlanadi.

Kalit so'zlar: innovatsiya, sanoat, ishlab chiqarish, raqobatbardoshlik, resurslardan oqilona foydalanish, sanoat siyosati, innovatsion texnologiyalar.

THE IMPORTANCE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE DEVELOPMENT
OF THE BUSINESS FIELD IN UZBEKISTAN

Abstract. In the article, the role of innovative technologies in the development of the industry of Uzbekistan is analyzed, the tasks of rational use of resources in the industry are formed, and the indicators that allow determining the competitiveness of industrial production are determined.

Key words: innovation, industry, production, competitiveness, rational use of resources, industrial policy, innovative technologies.

ЗНАЧЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАЗВИТИИ БИЗНЕС-СФЕРЫ
В УЗБЕКИСТАНЕ

Аннотация. В статье анализируется роль инновационных технологий в развитии промышленности Узбекистана, формируются задачи рационального использования ресурсов в отрасли, а также определяются показатели, позволяющие определить конкурентоспособность промышленного производства.

Ключевые слова: инновации, промышленность, производство, конкурентоспособность, рациональное использование ресурсов, промышленная политика, инновационные технологии.

Kirish

So'nggi paytlarda sanoat tarmoqlarida innovatsiyalar juda keng qo'llanilmoqda. Ushbu sektor juda istiqbolli va iqtisodiy jihatdan asosli bo'lib chiqdi, shuningdek, u yuqori darajada moliyalashtirildi. Innovatsiya korxonalar uchun hayotiy zaruratdir, chunki ularning raqobatbardoshligi to'g'ridan-to'g'ri innovatsion rivojlanish darajasiga bog'liq. Innovatsion mahsulotlar raqobatbardoshlikni oshiradi, korxonalarni iste'molchilar uchun yanada jozibador qiladi va yuqori daromad keltiradi.

Korxonalardagi innovatsiyalar bitta muhim xususiyat bilan ajralib turadi: ularni amalga oshirish muvaffaqiyatli va foydali bo'lishi uchun strategik harakat qilish kerak. Innovatsion jarayon (texnologiya, mahsulot) bir martalik bo'lmasligi kerak, u kelajakka qaratilgan bo'lishi kerak. Shuni ham ta'kidlash kerakki, sohadagi innovatsiyalar davomiyligi bilan farq qiladi ta'sirning namoyon bo'lishi. Qoida tariqasida, bu keng ko'lamli mehnat talab qiladigan jarayonlar bo'lib, ulardan moliyaviy daromad uzoq vaqtdan keyin paydo bo'ladi.

Muhokama va natijalar

O'zbekistonda innovatsiyalarning rivojlanishi noaniq baholanadi. Bir tomondan, O'zbekiston innovatsion rivojlangan mamlakat emas, sanoat rahbarlariga tegishli emas. Boshqa tomondan, O'zbekistondagi texnologik yangiliklar ijobiy dinamikani namoyish etadi. Umuman olganda, so'nggi yillarda O'zbekistonda texnologik yangiliklar soni juda ko'paydi.

Biroq, bu G'arbga nisbatan kichik o'sish. O'zbekistonda innovatsion sohaning rivojlanmaganligining asosiy sabablari quyidagilardir: ushbu sohada sifatli siyosatning yo'qligi (innovatsiyalarni yaratish va amalga oshirish uchun dasturlar va rejalar yo'q); monopoliya taraqqiyot va innovatsiyalarni inhiye qiluvchi muhim omil hisoblanadi. Innovatsiya, birinchi navbatda, yangi narsalarni o'rganish, o'rganish va rivojlantirishdir. O'zbekistonda bunday tadqiqotlar, innovatsiyalarni amalga oshirish uchun zarur bo'lgan resurslar xarajatlari davlat organlari tomonidan moliyalashtirilmaydi, bu esa innovatsion rivojlanish jarayonini sezilarli darajada inhiye qiladi.

Albatta, rivojlanish uchun qulay sharoitlar mavjud. O'zbekiston juda katta mamlakat bo'lib, ko'plab resurslarga boy, shuning uchun u mukammal turg'unlik holatiga tusha olmaydi. O'zbekistonda sanoat sohasidagi innovatsiyalar xususiyydir, shuning uchun kichik kompaniyalar innovatsion rivojlanishning kashshoflari hisoblanadi. Modernizatsiya korxonalarga foyda keltiradi va shu bilan birga mamlakatga sanoat rivojlanish darajasini oshirishga yordam beradi. O'zbekiston Respublikasi hukumati darajasida sanoat korxonalari faoliyatini innovatsion rivojlantirish zarurati uzoq vaqtdan beri tan olingan. Biroq, afsuski, ularning faqat kichik bir qismi innovatsion rivojlanishni amalga oshirdi va ishlab chiqarishda innovatsiyalarni amalga oshirdi [1].

So'nggi bir necha yil mahalliy kompaniyalarning innovatsiyalar va innovatsion rivojlanishga qiziqmasligini ko'rsatdi. Avvalo, bu O'zbekiston bozoridagi zaif raq¹obat bilan bog'liq. Mahalliy korxonalar o'z mijozlarini jalb qilish uchun innovatsion texnologiyalarni joriy etishlari shart emas, chunki innovatsiyalar raqobatdosh ustunliklarni shakllantiradigan muhim omillar qatoriga kirmaydi. Bugungi kunda mahalliy korxonalar innovatsion jihozlarning past darajasi, mehnat unumdorligining pastligi va ilmiy-tadqiqot ishlarining kam xarajatlari bilan yuqori daromad darajasiga ega. Mahalliy korxonalarda ilmiy-tadqiqot ishlari xarajatlari doimiy ravishda kamayib bormoqda.

Buning sababi, rivojlanish uchun ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish kerak. Asosiy vositalarning eskirishi kabi muammo juda keng tarqalgan. Ko'pgina korxonalarda uskunalar shu qadar eskirganki, mahsulotni yangi yoki takomillashtirilgan texnologiyalar yordamida ishlab chiqarish mumkin emas. Albatta, ustaxonalarni konvertatsiya qilish, innovatsion uskunalarni sotib olish, o'rnatish va ishga tushirish barcha korxonalar sotib ololmaydigan katta sarmoyalarni talab qiladi [2].

Innovatsion rivojlanish uchun eng jiddiy to'siqlarni keltirib chiqaradigan asosiy muammolarni aniqlash mumkin: O'zbekiston Respublikasi qonunchiligining kamchiliklari va innovatsiyalarni joriy etishni tartibga soluvchi maxsus qonunlarning yo'qligi. Katta miqdordagi

-
1. ¹Alisherov M. korxonalarni innovatsion rivojlantirish yo'llari // yosh olim, -2016. — № 1. 289-292-betlar.
 2. Zoirov M. Innovative development of O'zbekisian enterprises //. — Scopus. — 2018. — № 129. — P. 150–156.

investitsiyalar va uzoq muddatli qoplash davrlari tufayli korxonalarining innovatsion faoliyatini zaif moliyalashtirish. Investorlarning bir vaqtning o'zida bitta korxonaning bir nechta loyihalarini moliyalashtirishni istamasligi, chunki oldingi investitsiyalar hali to'lanmagan. Kerakli malakaga ega kadrlar etishmasligi, xodimlarning yangiliklardan qo'rqishi [3].

Hozirgi bosqichda iqtisodiy rivojlanishni faqat bir tomon - innovatsion tadbirkor yoki davlatning sa'y-harakatlari bilan ta'minlash mumkin emas. Ushbu jarayonning samaradorligi faqat ikkala tomonning kelishilgan harakatlari bilan mumkin.

Sanoatda innovatsion texnologiyalarni o'zlashtirish muammolari dunyoning aksariyat sanoati rivojlangan mamlakatlari uchun kalit hisoblanadi. Masalan, AQShning texnologik siyosati quyidagilarga qaratilgan:

- * innovatsiya sohasida xususiy sektor asosan rivojlanadigan bunday ishbilarmonlik muhitini yaratish;

- * yangi texnologiyalardan foydalanish yo'nalishida tijoratlashtirishni rivojlantirishni rag'batlantirish;

- * kelajak texnologiyalarini yaratishga sarmoya kiritish;

- * harbiy va fuqarolik vazifalarini samarali hal qila oladigan harbiy va sanoat texnologiyalarini birlashtirish;

- * tez o'zgaruvchan va bilimga asoslangan iqtisodiyotda ishlashga qodir bo'lgan jahon darajasidagi ishchi kuchini shakllantirish uchun sharoit yaratish.

Bugungi kunda yirik va davlat korxonalari innovatsiyalarni faol ravishda amalga oshirmoqda. Buning sababi shundaki, ular etarli mablag'ga ega, uskunalar va xodimlar bilan yuqori darajadagi jihozlarga ega.

Shu bilan birga, O'zbekiston korxonalarini innovatsion rivojlantirish tizimlarini shakllantirish va amalga oshirishda o'ta zarurat mavjud. Barqaror davlat tomonida²n qo'llab-quvvatlash zarur, bu nafaqat moliyalashtirishda, balki import qilinadigan uskunalar uchun bojlarni kamaytirishda ham namoyon bo'ladi. O'zbekistonda innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash bo'yicha davlat iqtisodiy siyosati mavjud.

Ushbu siyosatning asosiy natijalari:

- innovatsion ta'lim dasturlarini joriy etuvchi innovatsion maktablar va universitetlar sonining ko'payishi;

- universitetlarda qo'shimcha tadqiqot markazlari va loyiha laboratoriyalarini ochish;

- texnoparklar, ilmiy-texnik markazlar, yuqori texnologiyali mahsulotlar ishlab chiqarish bo'yicha innovatsion korxonalar tashkil etish;

- ilmiy shaharlar, ilmiy-ishlab chiqarish majmualari sonining ko'payishi. — davlat korporatsiyalari va fondlarini barqarorlashtirish (masalan, O'zbekiston nano-texnologiya korporatsiyasi, O'zbekiston texnologiyalari davlat korporatsiyasi, Rosatom, ilmiy-texnik sohada

3. ² Akromov A.Strategy of Systemic Development of Entrepreneurial Infrastructure of Regional Economy // Scopus. — 2017. — № 95. — P. 239–261.

4. O'zbekiston Respublikasining davlat dasturlari portali [elektron resurs]. - Kirish rejimi: <https://programs.gov.uzb/Portal>

kichik korxonalarni rivojlantirishga ko'maklashish jamg'armasi (Bortnik fondi), O'zbekiston yuqori texnologiyalarni rivojlantirish jamg'armasi va boshqalar) [4].

Shu munosabat bilan venchur moliyalashtirish vositalari faollashadi va ularga sarmoya kiritish juda xavfli bo'lganligi sababli, davlat uni bir qator maxsus mexanizmlar bilan rag'batlantiradi.

Xulosa

Shunday qilib, O'zbekiston sanoat korxonalarini innovatsion rivojlantirish uchun katta imkoniyatlarga ega. Ushbu sohadagi vakolatli davlat siyosati korxonalarni modernizatsiya va o'zgarishlarga undashi mumkin, bu esa o'z navbatida O'zbekiston kompaniyalari va umuman mamlakatning raqobatbardoshligini oshiradi.

REFERENCES

1. Alisherov M. korxonalarni innovatsion rivojlantirish yo'llari // yosh olim, -2016. — № 1. 289-292-betlar.
2. Zoirov M. Innovative development of O'zbekian enterprises //. — Scopus. — 2018. — № 129. — P. 150–156.
3. Akromov A. Strategy of Systemic Development of Entrepreneurial Infrastructure of Regional Economy // Scopus. — 2017. — № 95. — P. 239–261.
4. O'zbekiston Respublikasining davlat dasturlari portali [elektron resurs]. - Kirish rejimi: <https://programs.gov.uzb/Portal>